

Hollós

Máté

zenei írásai

**A szívrepesőtől
a transzcendensig**

Szerkesztette
és a szerzővel beszélgetett

Simon

Géza

Gábor

EGYMÁS KÖZT

UTAM HOLLÓS MÁTÉHOZ

Simon Géza Gábor

Amennyire csak vissza tudok emlékezni, már egészen kisgyermek koromtól kezdve rengeteg zenét hallgattam. Két hangforrás volt a családban: a rádió és apám karbilis, majd elektromos gramofonja. Sellaklemez tára a maga korában egyike volt a legnagyobbaknak. A mintegy félt ezer töreklény lemez alapvetően könnyedebb zenét tartalmazott. Főleg tánczene volt ott: foxtrout, slowfox, tangó; magyar és külföldi operett, operavariációk és nyitányok, de Bach művek, magyar néma is. A jazzes tánczenét, amit manapság talán smooth jazznek hívnának, Martiny Lajos és Tabányi Mihály képviselték. Valódi jazz és kortárs zene nem szerepelt a lemezárban.

1955 nyarán, 8 esztendőskoromban voltam életemben először hangversenyen, nevezetesen egy jazzkoncerten egy VIII. kerületi Közművelődési téri udvarban, ahol többek között a Martiny együttes játszott. Ettől kezdve szüleimmel számos helyszínen több-kevesebb rendszeresen jártam koncertekre. Igényüknek megfelelően ezek inkább a népszerű klasszikusok műsorai voltak, amelyeket okos belépőkkel lehetett eljárni s ez még belefért a rendkívül szűkössé csúszó családi költségvetésbe. Apám, aki lakásokra kijárva üvegesként dolgozott, a koncertszíntől kapott borzavallót teljes egészében könyvtára és lemeztára gyarapítására fordította, illetve ebből fedezte az évente néhány alkalommal születésnapok, házassági évforduló alkalmából megtartott ünnepi vacsorák kiadását. Ezek mindig cigányzenés helyszínek voltak, ahol az ünnepel(ek)nek kijárt a kedvenc néma előadása is.

1958 őszén költöztem Zuglóra. Ekkor a Hunyadi János Általános Iskolában már harmadikba kezdtem járni, és valamelyes zsebpénzt is kaptam, hogy kielégíthessem irodalmi (könyv), film és zenei igényemet. Utóbbi egyértelműen Tuti Lászlónak, az iskolai énektanárnak volt köszönhető, aki nagyon lelkesen árusította a Zeneakadémia és az Operaház, valamint az Erkel Színház jegyeit a diákok között. Amint rákaptam a koncertekre, heti egy alkalommal, általában szombaton vagy vasárnap ellátogattam a fenti három helyszín valamelyikére. S hogy miért hétfőig? Mert hét közben igen korán, nyolc óra tájban már ágyban voltam s reggel ötkor anyámmal együtt keltem, akkor tanultam.

A zeneakadémiai koncertek hamarosan túlsúlyba kerültek az életemben és már hétköznapi is kezdtem koncertekre járni. Az így kiesett időt rendszeres vasárnap délutá-

ni alvással pótoltam. Ettől kezdve nem tartottak nélkülem orgona-, szongora-, csembalóestet és rákaptam a zenekari koncertekre is. Mivel már ekkor zenei mindenevő voltam, sohasem néztem, hogy mi az este repertoárja. Így módon a zene rendkívül széles skálájával ismerkedtem meg, beleértve a nem túl sűrű kortárszenei koncerteket is. Először eléggé nehezen értettem meg, hogy a kortárszenei művek előadásain miért a távollétükkel tüntettek a zenebarátok. Zenei tanulmányaim előrehaladtával pedig végképp nem nagyon értettem a dolgot, hiszen a korábbi évszázadokban mindig éppen a kortárszene volt a divatos, a fontos. Mikor kicsit mélyebbre hatoltam a dologba, akkor képtelen voltam megállapítani, hogy a hazai és a külföldi kortárs zeneszerzők sajnos egyre jobban eltávolodtak a klasszikus zenei emléktől felnevelkedett közönségtől, amely számára mind emészthetlenebb lett az úgynevezett kortárszene. A nagyközönség számára ugyanakkor egyre inkább előtérbe került egy egészen másfajta kortárszene, a később egységesen popzeneként emlegetett rock and roll, a beat és nem utolsósorban a legkortársabb zene, a jazz, mégpedig annak valamennyi stílusformája a dixielandtól az avantgarde jazzig.

1964-ben, igazi zenei eszmélésem kezdetén magam is bekapcsolódtam a hazai jazz-életbe, tagja lettem a budapesti Ifjúsági Jazzklubnak és részt vettem valamennyi (?) budapesti jazzkoncerten és az első jazzfesztiválokon.

1967-ben Pertye András ajánlására külsősként kerültem a Magyar Rádióhoz és ezzel gyakorlatilag végleg összebátortam a zenével. Hollós Mániról akkor még természetesen sem esett szó, hiszen mindössze 13 esztendővel fiatalos iskolás volt.

Újabb 12 esztendő eltelével, 1979-ben már nem rendeztek nélkülem kortárszenei koncertet. Így aligha véletlen, hogy a két klarinétra és basszoklarinétra írt *Dob-dob-t* már az első előadásom hallottam. 5 mély nagy öröm volt számomra amikor 1994-ben Kolozsváron végre hangfelvétel is készült, amely a *Kertész román és magyar zené* című CD-n még ugyanabban az évben megjelent. Azóta is szeretettel emlékezhetek arra, hogy harminckét esztendősen is már milyen mély hatást tett rám az akkor még nagyon kegyes ifjú kompozíciója. 1979-ben olyan messze voltam a könyvtáratól és a hanglemez-kiadástól mint Makó Jeruzsálemtől. Akkoriban legnagyobbámban sem gondoltam, hogy valaha köteteket publikálok az ifjú titánról és a titánnal közösen. Bár, igaz, ami igaz, könyvtármaim már voltak. Az, hogy egyszer még hanglemez-kiadással is fogok foglalkozni, egyszerűen meg sem fordulhatott a fejemben.

Az 1980-as évek elején a John Coltrane-életrajom és a Molnár Dixielandról szóló könyvem után, a Magyar jazzlemezek 1912–1984 című kötetem kutatómunkája kapcsán sokszor jártam a Hungaroton archívumában, mert a lemezborítók szöveges részén töredéke volt csak meg azoknak az adatoknak, amelyek egy valamirevaló nemzeti jazzdiszkográfiában feltétlenül szükségesek. Persze, ott csak a szocialista éra kiadásait találtam meg, korábbi adatoknak se híre, se hamva nem volt.

A kötetet megjelenésekor néhány példányban bevittem a Hungarotonba és ezzel – mint utólag kiderült – nagy lépést tettem afelé, hogy az akkoriban több mint félezer embert foglalkoztató cég archívumi munkatársa legyek. 1985-ben be is kerültem az archívumba, ahol 1987. december 31-ikéig dolgoztam ténylegesen, bár az elkövetkező években még hivatalosan a cég munkatársa voltam, de az időközben megkapott külföldi ösztöndíjak miatt fizetés nélküli szabadsággal élve jártam Nyugat-Európát. Azután meg az állami cég is megszűnt. Privatizáltak. Én meg állás nélkül maradtam erős két évtizedre.

Az archívumi évek alatt elsősorban a zene könnyebbnek tartott részével foglalkoztam, de napi munkafeladatok köztben egyre sűrűbben találkoztam mindazokkal a kortárs zenészekkel és a zenéjüket adott esetben az archívumtól mindössze pár lépésre lévő stúdióban felvévő művészekkel. Sorra-rendre jelentek meg a szerzői lemezek, de „házi kedvencem”, Hollós Máté, előttem érthetetlen okokból, nem került fekete korongra. Pedig közben elrett egy évtized, készüthek Hollós Máté darabok felvételei a Magyar Rádióban, amiket előtte csak egyszer sugároztak, később már Z-sítettek, azaz többszöri lejátszás céljából archiváltak. 1985-ben a Hungaroton elkészítette *A szerető búzabécs* című klarinét (Kiss Gy. László) és hegedű (Molnár Ágnes) duó felvételét. Újabb három esztendő múlva a *Fiatal Zenészeknek Casperija Antológia 1* című LP-jén ez a darab lett Hollós Máté lemezzreménye. Én ekkoriban főleg Ausztriában kutattam és 1988-ban az Osztrák Tudományos Akadémia vendégként vettem részt a Hangarchívumok Nemzetközi Egyesülete, eredeti angol nevén az International Association of Sound Archives, rövidítve a IASA bécsi konferenciáján. Itthonról ekkor ennek a szervezetnek csak a Magyar Rádió volt tagja. Én lettem a második. A konferencián számos kortárszene rajongóval hozott össze a jószorsom. Igen sok kortárs zenei LP-t is kaptam ajándékba. S mine minden valamire való mikrolemez újdonságból, a *Fiatal Zenészeknek* LP-ből is olyan tíz darabot vettem első nekifutásra, hogy elküldjem korábbi, illetve a konferencián megismert új külföldi cserepartnereimnek, akik a világ minden táján kedvelték az éjfél zenét. Cserében kedvenc világjáró magyarjaim, Szabó Gábor, Zoller Artúr és Bacsik Elek LP-i érkeztek.

Ez előzte volt annak a későbbi együttműködésnek, amely Hollós Mátéval kialakult. A külföldi gyűjtők ugyanis teljesen más szempontból nézték/hallgatták ezeket a korongokat, mint a hazai, csak nyomokban létező hallgatóság. Ami őket is elsősorban megragadta, az az úgynevezett „hallgathatóság”. Már az első körben megkérdeztek tőlem, hogy hol a többi Hollós-lemez? Ugrancsak szégyenkezve vallottam be nekik, hogy bizony ez még egy első fecske, egy fehér holló, aminek ki tudja, hogy lesz-e egyáltalán folytatása.

Kérdeztek tőlem azt is, hogy az 1987-ben megalakult új lemezmárka, a Pannontón, ahol művészeti igazgató voltam, nem kíván-e önálló Hollós anyagot kiadni? A kérdés annyiban jogos volt, hogy kiadóknak a zene minden fajtáját felkarolta, és kortárszenei fronton már az első évben megnyerte a Magyar Zeneművészek Szövetsége

hanglemez-kiadási pályázatát, amelynek eredményeképpen Binder Károly és Süle László kétfajta felvétele *For You* címmel megjelenhetett a Pannontón kiadásában.

A Pannontón 1988-ban kiadta az 1930-ban született kortárs szerző, Tillai Aurél kórusműveinek LP-jét és ezzel párhuzamosan egy vasutas kóruskotta is megjelent.

Felmerült bennem, hogy ezen lemezek folytatása lehetne egy önálló Hollós Máté LP. Sajnos igazából már az ötlet felvetésére sem kerülhetett sor, érdemi tárgyalásokról nem is beszélve, mert a Pannontón is fennmaradó cég, a Baranya Megyei Művelődési Központ leállította a hangfelvételek mikrolemezekre és hangkazettára történő kiadását. Ennek nyilvánvaló oka volt, hogy ez a kétfajta hanghordozó mindinkább hátrébb szorult és a CD piac is teljesen bizonytalannak látszott.

Az 1990-es évek elején megalakult a Magyar Jazzkutatási Társaság, majd alapítvány, a Jazz Oktatási és Kutatási alapítvány is. Utóbbiban többek között lemezproducerességgel is kezdtem foglalkozni: Nagy kedüveltel indultunk a CD kiadási fronton és egymás után öt lemez márkával (Pannon Jazz, Pannon Classic, Pannon Archiv, Zoller Records, Portik Jazz) rakoltunk ki. A kiadott CD-k számát tekintve néhány esztendőig a hazai évbolyban foglaltunk helyet.

Az 1990-es évek közepétől már elég jól megismertük egymást személyesen is Hollós Mátéval, aki ekkora a Hungaroton ügyvezető igazgatója lett. Mikor megkérdeztem tőle, hogy mikor lesz végre Hollós Máté szerzői lemez, akkor a maga túlzott szerénységével mindig azmal hátrortta el a kérdést, hogy még sok kortárs zeneszerzőnek nincsen szerzői lemeze és ő az általa vezetett Hungarotonban nem akar eléjük tolnakodni.

1996/97-ben pedig vettem egy jó mély levegőt és közöltem Mátéval, hogyha Te nem, akkor majd én és besettük a Pannon Classic kiadási tervébe az első Hollós Máté szerzői CD-t. Ehhez nyolc korábbi, a kiadási tervet helyeslő támogatónk mellé kilencedikként betársult a Nemzeti Kulturális Alap is és így létrejöhett a *Fűfűtől búsult levelek éveké* címmel megjelent CD. Producerként teljesen szabad választást adtam Máténak és teljes építésben az általa ajánlott repertoárt adtuk ki. El kell mondanom, hogy a felvételeket biztosító Magyar Rádió ekkoriban nem volt a legjobb passzban, így egy kolléganőnknek igen sok munkájába került, hogy minden egykori közreműködőt, beleértve a zongorahangolót, az ügyreles villanyszerelőt és a klímagépezést is, utolérjünk, szerződést kössünk vele, hogy ne legyen semmilyen jogi akadály a publikálásnak, hiszen a Magyar Rádió mindenesek szerződésileg a nyakunkba varrta. Megjegyzem, hogy ugyanebben az időben Belgiumból, Finnországból és Németországból, az ottani rádióadóktól, minden utánjárás nélkül és a magyarországi igények igen kis töredék összegéért kaptuk meg más szerzők komplett hanganyagát...

A CD kb. úgy fogyott, ahogy számoltuk. Végül is néhány száz darab kortárszenei CD eladásánál, ami riadásul egy kortárs szerző első önálló, megfogható, meghallgatható hanganyaga, ennél többet nem is igen lehetett várni.

Persze bennem már régóta bujkált a kísértés, hogy „lassan” elkövetkezik Hollós Máté 50. születésnapja és szinte semmilyen érdemi írásmű nem jelent meg tevékenységéről, főleg nem egy akár szolid életmű összefoglaló. Pedig Hollós Máté a lemezkiadói munkája mellett nap mint nap publikált a legkülönbözőbb folyóiratokban, rádióműsorokat készített és nem lehetett azt mondani, hogy elbátortott volna a szakmai szervező munka elől, mint sok, kevésbé mozgékonny vénával megáldott pályatársa tette és teszi a mai napig!

Sokat fűztem a fejét, amíg megadóan rábólintott a tervre. Nagy szerencsém volt azaz, hogy rendszerető ember lévén, szinte minden papírfecnit megőrzött a pályafutása során és azokban dúskálhattam – a saját, időközben hatalmasra nőtt archívumom mellett – a készülő kötet kutatómunkája során. S ahogy én rábátam első közös CD-nk szerkesztői munkáját, ezúttal Mátétól kaptam teljesen szabad kezet arra, hogy mit használok fel a hatalmas mennyiségű, sok ezer oldalas anyagból.

Alapvetően tehát ezekből dolgoztam és az anyagot a kisebb-nagyobb mozaikokból saját szempontjaim szerint összeválogatva rendeztem köteté. Miatán szó sem lehetett lexikon vastagságú kötetéről, rengeteg mindentől le kellett mondanom. Például arról, hogy körbejárjam a hollósi életmű jobbára még nagyon fiatal közreműködőit. Ugyanakkor életre szóló élményt jelentett a találkozás édesanyjával, Tóth Eszterrel.

Az anyagot végül elsősorban az addigra már kialakult bio-diskográfusi elképzeléseimnek megfelelően a hangfelvételek közt csoportosítottam. Az időközben antológiákon itt-ott kiadott hangfelvételek (Hungaroton, Oxford Orchestra da Camera, Prehadio, Debreceni Kodály Kórus, Talamba együttes) adták a tervezett kötet első vázlatát. E szolid csomtvázhoz csatlakoztak azok a hangfelvételek, amelyeket a kötet mellékletül szíves CD-re közsően válogattunk össze s amelyek végül maradéktalanul kiadása is kerülhetek.

Ezt a CD-t azért is tartottam rendkívül fontosnak, mert az általam kiadott CD után egyetlen más kiadónál sem jelent meg újabb Hollós Máté szerzői CD, holott az első ilyen óta hét esztendő telt el és közben csak kortárs lemez- és kasszetta-antológiákon szerepelt itt-ott egy-egy műve.

Ökölva az első szerzői CD kálváriáján, nagyrészt új stúdiófelvételeket készítettünk és mindössze két budapesti rádiófelvételt használtunk fel – persze anyagilag ez is eléggé megterhelő volt, bár jóval kisebb mértékben, mint az előző CD-nél. Ennek alapvető oka az volt, hogy ezúttal sikeresebb konstrukció sikerült kialaknunk a rádiósokkal. Immár „csak” normál költségeket fizetünk, klímagépészt például nem... Ily módon a CD-melléklet kiadását a Nemzeti Kulturális Alapprogram mellett a Magyar Rádió is támogatta. A nyomdai munkálatokat az Artisjus és két régi szponzorunk, a Hotelinfo és az Akadimpex szponzorálta.

A *Kisváros* kislevele töredéként, *Tűzárteremtés* címmel önálló kiadványként is megjelenő CD mellékletben számos, Hollós Máté életéhez kapcsolódó dokumentum is helyet kapott, így módon is sokoldalúan bemutatva a főszereplőt. A több mint két tucat lapban megjelent írásművek, előhangzott és el nem hangzott rádióadások, a kéziratokban maradt írások hatalmas tömege, a művészeivel készült beszélgetések, mindez önmagában is több kötetnyi anyag volt.

A könyv kéziratait természetesen bemutatam Hollós Máténak, amit teljes mértékben jóváhagyott és így 2004-ben, ötvenedik születésnapjára megjelenhetett a *Szélrózsa dalok – Hollós Máté bio-diskográfia*.

A kötetből bemutatott tartottunk a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Zenei Gyűjteményében és Szegeden a Megyeri Somogyi Könyvtárban, de együtt jártunk az egyik, azóta megszűnt budapesti tv stúdiójában is.

Az 1990-es években Hollós Máté vezetésével a Hungaroton számos újkiadási sorozatot indított a cég repertoárjából. A klasszikus zenei és a poprepertoár új módon történt alapos kiaknázása után elkövetkezett az a pillanat, amikor végre a jazzre is sor kerülhetett. Máté ezen elköveteléssel mint a Hungaroton repertoár tökéletes ismerőjét, engem keresett meg. A feladatot nagy örömmel vállaltam.

1954 és 1989 között mintegy hetven órányi jazzfelvétel, azaz körülbelül ugyanennyi CD-nyi anyag készült a Hungarotonban. Ezek jó része 30–35 éve nem volt forgalomban, mert csak 78-as fordulatú szellaklemezen, 45-ös fordulatú EP-ken és SP-ken kerültek kiadásra. Mindezek együtt egy olyan kincseshányórt jelentettek a magyar jazz történetéből, amelyből jó nagyot lehetett meríteni az elkövetkező években. A Máténak benyújtott részletes műsorszerv egyeztetése után a sorozat Csintalan László hangmérnök kiváló munkájának köszönhetően megújult, megszépült hanggal kerülhetett a vevők CD jászára. Eredetileg évi 4-6 CD kiadását terveztük, amelyek között önálló előadói CD-k és a kevesebb felvétel készített zenészek hangfelvételeiből összeállított antológiák egyaránt szerepeltek. A CD piac rohamos elterjedésének miatt 2000 és 2006 között a tervezett *Hungarian Jazz History* sorozatból mindössze 18 CD kiadásra került sor.

2007-ben megtörtént látszott a jég: végre a Hungaroton Classic is kiadott egy Hollós Máté szerzői CD-t, amely *Évek hajója és ajkamon* címmel jelent meg. Azóta e téren megint mella csönd...

Az évek során szorgalmasan olvastam a hollósi életmű újabb és újabb darabjait a különböző folyóiratokban. A kottabőlháit jobbára rövidebb kamarazenei művekbe összegző zenészerző e nérem igazi szépiói beavúrdarabokkal szórakoztatott. Igen, nem véletlenül írtam szépiói pályafutást, hiszen Tóth Árpád unokájának, Tóth Eszter és Hollós Károly Lajos költők-trók gyermekeként igen komoly írói vénát is örökök – valamennyünk nagy öröme. És igen, szórakoztatott, s ez örökös dolog a

hídeg, rideg szerzetesvilágban mozogók számára, hiszen Hollós Máté nem szakkifejezések garmadájával árasztja el olvasóit, hanem göbdülékény, szójátékokat sem mellőző irasművei tulajdonképpen prózában megírt költemények, amelyeket a zenében kevésbé járatosak is őszönnyel fogyaszthatnak.

Hollós Máté egyes darabjainak bemutatón, színház előadásain, valamelyik budapesti helyszínen rendszeresen találkozgattunk is. Szinte mindegyik alkalommal megemlítettem, hogy ígáratomhoz híven, készülek egy újabb életmű kötetre. Mindig mosolygott, azaz a különleges, csibészes, mátrai mosollyal.

Különleges találkozás volt sokadik kötetem, az ezúttal dr. Bajnai Kláriával mint társszerzővel jegyzett *Képes szöveg hangfelvétel-átvétel* 2012. szeptember 27-iki bemutatója a Bartók Emlékházban, ahol Hollós Máté az est házigazdája volt. A könyvbemutatókon szokatlanul nagy létszámú közönség előtt rajtuk kívül Szabó Ferenc János zongoraművész, a kötet szakklektora vett részt, tv-felvétel is készült. A kötethez kapcsolódóan a Promontor TV önálló beszélgetés készített Kláriával és velem, majd rögzítettek egy műsort Hollós Mátéval mint a kerületben élő, rendkívül sokoldalú művésszel.

Hogy végül nem olyan relative szabványos, a *Szerdai dalokhoz* hasonló életműkötet lett az elképzelésből, annak okmánya mindkettenk régi jó barátja, Retkes Anitla zeneelméletész, könyv- és lapkiadó. Ő gondolta úgy, hogy jelenjen meg egy kötet a korábban lapokban publikált, vagy csak rádiósadásokban elhangzott írásából és ezt fogja keretbe az életmű kronológiája, egy beszélgetés Máté és kötetem, valamint a sok-sok apró adatot magába foglaló műjegyzék, a hangfelvételek napra pontos diszkográfiája, legyen bibliográfia, valamint név- és kompozíciós mutató.

Máté hónapokig vívódott önmagával, hogy mi kerüljön végül az adott oldalszámra, mi az, amivel legjobban bemutatathatná sok évtizedes zeneírói pályafutását. Rám így egy kis baráti csevegés, és jelen önvallomás maradt, valamint a szerkesztés, majd a tündelés szövegrögzés munkája. Minden perce nagy öröm volt.

Csikóka, 2014. június-július

INTERJÚ

Simon Géza Gábor és Hollós Máté beszélgetése

– *Írásaidban több helyre is olvastam a zenével való gyermekkori találkozásokról, prímor élményeidről. Mikor kezdted az iskolai éneklésben nál is zenét tanulni?*

– Másodikos koromban az iskolánkban zenei előképző indult, amire Édesanyám beíratott. Akár magukat az ének-zene órákat, ezt is élveztem, s a tanár bácsi kedvence lettem az év végén jutalmul autójába ülve és megkerülte velem az iskola melletti Teréz-templomot... A következő évtől tanulhattam zongorázni. Akkori 5000 forintért vetek nekem egy ódon, gyeregyantás, bútordarabnak tetsző piáninót, amely azonban frissen hangolva kis terccel lejjebb szólt a normál A-nál. Édesapám a

„mistemperiertes Klavier” becenévvel illette. Én pedig „rözeimetségem első jeleként” regisztrálhattam, hogy e hangszertől sem romlott meg a hallásom... Az évek múltával a hangszer-gyakorlás kezdett terhesebbé lenni, nem úgy a szabad rögtönözgetés. Nem mértégtől, csak helyzetleírásként említem, hogy a rövid részeknek sokszor, mechanikus ismételtetése zavart, másodjára-harmadjára másfelé volt kedvem vinni azt, amit akár tízszer-húszszor kellett volna egyformán eljátszanom. Szabad „szármagyarázómat” széleim klímipirozónának nevezték, s az is volt. Ami szendet tevékenített volna benne, az összhangzattan, majd formatan tanulása, de az előbbire is csak 17 éves koromban kerülhetett sor. Széleim ugyanis – általuk ellenőrizhető – bölcsész pályára szántak, mivel a nyelvek iránt érdeklődtem, nyelvésznek. Így kerültem a Kölcsey Ferenc Gimnázium angol tagozatára, de szerencsésen még időben magam rácsapéltem, hogy zeneelméleti sródiurnra van szükségem. Heti egy külön-órában egy év alatt megtanultam a zeneelméleti szakközépiskola négyéves összhangzattan anyagát, s erre Anyám is felügyelt (akkor Apám már nem élt). Beleegyeztem, hogy a bölcsészet helyett a Zeneakadémia zeneszerzés szaka felé vegyem az irányt – persze, a súlyos restanciák pótlása után, hiszen a zeneszerzés tanzak felvételi vizsgájára – saját kompozíció mellett – már különféle sikusszakközelítőket kell vinni, sőt, Bach nyomán korilt kell harmonizálni helyben.

– *Milyen nehézségi voltak a restanciák pótlásának?*

– Találunk kellett egy fiatal zeneszerzőt, aki vállalja tanításomat. Neki az a nehézség jutott eszembe, hogy egy szellemi képességeit és lelki habitusát tekintve felnőtt, zeneileg azonban kisiskolás fejlettségű embert kellett záros határidőn belül a felvételi-re felkészíteni. Utólag látom, milyen óriási szerencsém volt, hogy *Madarász István* kezébe kerültem. Tüvedhözvetlenül tájékozódott ebben az ellentmondásos helyzetben, s három év alatt sikeres felvételtre alkalmassá tett. Már majdnem két év alatt is, de akkor még a főiskolai tanárok egy évi vendéghallgatást írtak elő nekem a Bartók Béla Zeneelméleti Szakközépiskolába. Ott *Fekete György István* növendéke lettem. Tanulságos volt, miben hasonló, s miben nagyon különböző az ő iskolája Madarászé-tól, de hasznát veszem, miként annak is, hogy zenetörténet órákra *Sághy Györgyhöz* járhattam be. A restanciák, persze, csak a felvételi megfelelő minőségű teljesítésre szóló mértékben számolódtak föl, a Liszt Ferenc téri egyetem években igazsággal megmutattak még.

– *Szeretted az akkor soréban még nem, de időközben már egyetemnek minősülő Zeneakadémiát?*

– Már az épület illatát is szerettem! Boldog voltam, hogy oda járhatok. Hogy is ne lettem volna boldog, amikor a 18-as teremben egyik nap *Perényi András* zenetörténet-, másik nap *Vikár László* néprzene-óráját hallgathattam, a 2-esben *Kürtösnyi Árpád* szolfézsza órástette fölünket? A 38-asban pedig ötödikben *Ujfalussy János* vezetett be az esztétika tudományába. Nem hagyhatom említetlenül a zeneszerzői mellett másik diplomám, a pedagógiai „gazdáját”, *Bátonyai Sípós László*, akinek barátságát máig szerencsém van élvezni. Hosszú még a megbecsült és szeretett tanárok sora. Maradjunk azonban e helyen csupán a zeneszerzőknél: *Seeholzy Sándor* (prozódia),

Darabó Zoltán majd *Soproni József* (20. századi zeneszerző) és főedény-tanáromnál, *Petrovics Emil*nél. Ötödév végén úgy mutatkozott, vele életre szóló barátság köt majd össze. Májig nem tudom, mikor és miért történt meg a törés, de mivel ő már nincs jelen, erről több szót nem ejtek.

– *A Szerzői Jogvédő Hivatal az első munkahelyed volt?*

– Ha nem számítom azt a fél évet, amelyet a Zeneakadémiára készülésként a Móra Ferenc Könyvkiadó intézményeként dolgoztam, hogy ne legyek „kuk” (az ifjúság kedvőért: közvesztélyes munkakerülő – ugyanis a rendszerváltás előtt akinek nem volt munkahelye vagy iskolája, az vesztélyes kézenkötőnek mutatkozott), akkor a Szerzői Jogvédő Hivatal volt az első munkahelyem. Ötödéves koromban magához hívtot Petrovics Emil, a megkérdezte, mivel foglalkoznék szívesen a Főiskola után. Valamivel kellett, hiszen a zeneszerzéstől nem lehet megállni. Tanítani szeretnék – féltettem –, és szívesen ügyködnék valamit a zenei életben. Ez utóbbira „átutaló magatartás” volt, hogy a Zeneművészeti Főiskola zeneszerző köreinek titkára voltam, nem volt idegen számomra a szakmai közélet, a kollégiummal való foglalkozás. Ezt a beállítást nyomban követően Petrovics tanársegédül fogadott a Színművészeti Főiskolára, s mint a Jogvédő társadalmi vezetőségének tagja tudta, van egy felállítás a Zenei Oszályon. Az abszolutorium után meg is kaptam e felállást, a kiváló és szeretett emlékü *Dr. Móra Imre* vezette osztályon. Nem terveztem el, hogy mennyi ideig maradjak ott. Kifutásom nem lehetett, hiszen az intézménynél jogászok a vezetők, de hogy mikor hova lépek tovább, csak közel tíz év után hozta a sors.

– *Milyen feladataid voltak a Hivatalban? Kikkel, milyen szervezetekkel kerültél így másodlagos kapcsolatba itthon és külföldön? Mennyi utazással járt a munka?*

– A Zenei Oszály voltaképp már akkor is ügynökséghétre működött, s két év múltán Móra Imre nyugdíjba vonulásával az ugyancsak kiváló *Acs Vera* vezetése alatt még szervezettebben azé vált, hiszen ő irányította már addig is az irodalmi és a színházi osztályt (külföldre már akkor is ügynökségnek nevezetten). Kortán magyar zenei külföldi propagandájával kellett foglalkoznunk – a többes szám *Károlyi Gabriellát* foglalja magában: kettőnk között osztott meg a világ alapvetően németes illetve angol országokra. A nehézséget – mindennemű promóció általános problematikáján felül – az jelentette, hogy az Editio Musica Budapest – akkori hazai nevén Zeneműkiadó Vállalat – ügyösölvén minden jegyzett szerző jellemző művét megjelentette, s *Varga Balázs András* személyében egy nagy formátusú, nyugati értelemben is divonalbeli menedzser révén semkül promotálta a világban. Így mi nem nyúlhatunk az EMB repertoárjához, csak a nagyjogos művekhez (opera, operett, musical, balet), amiket az EMB nem adott ki, illetve olyan kisjogos (szóló-, kamara-, szimfonikus és vokális) művekhez, amelyeket az EMB nem vagy még nem publikált. Külföldi utaink voltak, de a korabeli divitazagardálkodás szigorúan szűk keretei között. Angliától Olaszországon át Svédorszáig, Jugoszláviától Lengyelországon át Finnorszáig, Bulgáriáig sok helyütt jártam, de szinte lehetetlen küldetéssel. Operát külföldön előadami költségessége miatt szinte lehetetlen, olyasfajta árukapcsolásra pedig nem kínálkozott mód, hogy mondjuk egy főzeneigazgató karmestert meghívassunk

Magyarországra, amitől az illető hirtelen inspirálva érezhette volna magát egy magyar opera náluk történő másorra tűzésére. Már az is sikernek számított, ha egy rádióállomásnál egy magyar opera teljes lejátszását elértük, ehhez persze kellett, hogy a Hungaroton, esetleg a Magyar Rádió rendelkezze a mű felvételével. Sikerült nemzedékem zenevezetőinek jubileumi koncertet szervezni. De az évek során egyre kilicistalanabbnak éreztem, a „magyar operát tessék!” „jehovával” történő házalást. A fordulatot 1989 hozta meg: *Földes Tamás* barátom, aki a kezdődő magán-könyvkiadásban és kereskedelemben látványos sikereket ért el, kedvet érzett zeneműkiadásba is belevágni. Én meg már évek óta vágyakoztam kiadói tevékenységre, csak hát ez az állami monopólium elmúltával is reménytelennek tetszett számomra tőke hiányában. Így hoztuk létre az Akkord Zenei Kiadót, s akkor érzelmes búcsúlevellel köszöntem el a Jogvédő Hírogatójától, *Dr. Borsos György*től, mert igazán jól éreztem magam a „Hivatalban”, és sokat pallérozódtam is a hivatali életből és a szerzői jogból.

– *1990-ben a Hungarotonhoz való kerülésednek milyen előzetesje volt? Feloszlottak érteled, vagy Te szeretted volna hangfelvétel-kiadással (is) foglalkozni?*

– Szerettem volna hangfelvétel-kiadással foglalkozni, és sok dolgot másképp is képzeltem, mint ahogyan az egyébként sikeres Hungaroton akkor tette. De *Borsos József* olyan biztonsággal ülte a Hungaroton-„lovat”, hogy fel sem merülhetett bennem nemhogy a helyére kerülés, de a céghöz bejutás sem, hiszen bírálataim miatt persona non grata voltam a Vörösmarty téri irodaházban negyedik emeletén – amely irodaháznak egyébként minden más zenei intézményénél pozitív kapcsolataim voltak. 1990-ben, azaz a rendszerváltáskor azonban Borsost leváltották, s a helyére kerülő *Ella László* hívott. Az Akkordban folytatott zeneműkiadással nem volt összeférhetetlen a hangfelvétel-kiadás, így vállaltam.

– *Alig nyolc hónap alatt szerkesztőből főszerkesztő majd kiadói igazgató lettél. Meglehetősen sültbenharis. Ez hogyan jutajöhött létre?*

– Sem Ella, sem én nem tudtuk, hogy a Hungarotonnál a szerkesztő feladata voltaképp a tasak kísérőszövegeinek gondozása. Ellenben a Borsossal szolidárisan távozó felső vezetésben *dr. Nádori Péter* komoly- és népszerű főszerkesztői széké is üresen maradt, evidens volt tehát, hogy rám az a feladat vár. Nagyon nehéz időszak volt az a vállalat életében, hiszen a 70-es évek gyár- és a 80-asok rakétáépítésének kölcsönterhei akkor jelentkeztek, ám addigra a hazai lemezpiac liberalizálódván a Hungaroton piaci részesedése drámaian csökkent. Az akkori vállalatvezetés nem egy irányba húzott, végül külső tanácsadó segíteni, s az ő javaslatára szerveződött kiadói igazgatósággá a főszerkesztőségem. Kivártatva művészeti vezérigazgató-helyettesi státusz is kerekedett ebből, azt előzván, hogy az esetleg túl markánsan „racionalizáló” gazdasági irányítást kiegyenlítse a cég lényegét, tartalmi szempontjait képviselő érdek. Az érdemi változás azonban nem a „rangomhoz”, hanem a vállalat átalakításához kötődött: azt követően, hogy már működni kezdett a könnyűzenei kiadással foglalkozó Hungaroton Gong Kft., 1993 augusztusában létrehoztuk a Hungaroton Classic Kft-t. Igaz, hogy induló tőkéje egymillió forint volt, ami tán egy napra ele-

gondó, de a töredékes üzletét már nyereséggel zárta, s tevékenysége meredeken elindult felfelé. A két kft kimentette a tevékenységet az összedűlni készülő állami vállalatból, s ezzel az addig négy évtizedes hangfennmaradást ármentette a jövőnek, ami sokáig nagyon szép volt, hiszen további másfél-két évtized alatt megkésztette az archívumot!

– *Zeneszerzőket használna val-e a Hungarotonban vélel tisztárged? Kivábrajzotak-e a művészek felbérésekkel a lemezen való szereplésük reményében?*

– Ha valaki azt kutatná, van-e összefüggés a Hungaroton művészlistája és az én darabjaim előadó-gárdája között, számomra megnyugtató eredményre jutna. Sok olyan művész van ugyanis, akinek készült lemeze, s engem is játszott, de többségük már akkor is műsorára tűzött, amikor a Hungaroton küszöbét még *ít* sem léptem. Számos olyan zeneszerző van, aki előadta kompozícióimat, de nem készült lemeze, például azért, mert nem tudtuk az ő számára is érdekes, a Hungaroton piacán is használható repertoárban megállapodni. Ugyanakkor hosszú a listája olyan művészeknek, akik egy hangot sem játszottak tőlem, mégis akár évente többször is előfordultak a Hungaroton felvételi programjában. Mégesett, hogy érezhető volt egy művész nyilvánvaló lemeze kerülési törekvésében fogant „érdeklődése” számára komponálandó új darabom iránt, ezeket sohasem „értem rá” megírni. Sem a Hungaront, sem a művészt nem akartam soha kényelmetlen helyzetbe hozni.

– *Hogyan érzékeléd kortárs zeneszerzőket a kortákiadás nem kevés anomáliáját a rendszerrelés térdje?*

– Már a 80-as évek kétségbe ejtették a magyar zeneszerzőket. Az addig évi 60 kortárs újdonsággal kirakkozó, így a szerzőket és műveket kiszámíthatóan képviselő EMB mindinkább hasonlítani kezdett a nyugati kiadókhöz. Már nem húszegynéhány szerzőre koncentrált, hanem egyjegyű számszóra, s a szerzői jogdíjakból való korábbi egy százalékos részesedését 4/12-re emelte. Ugyanakkor az előfogyó kortákat nem mindig nyomta újra. Mindez szokatlan és megvisező volt, főként az élvonalbeli szerzők számára. Ők érezték úgy, hogy hirtelen összeroppant a megbecsülésük és a kiadói képviseletük. Ehhez jött az EMB 1993-as privatizációja, amikor a Ricsedi tulajdonába ment át a magyar kiadó, és sokan attól félek, ellehetetlenülhet a helyzetük.

– *Mik voltak az első előhívások, hogyan sikerült ezeket megvalósítani?*

– Amikor a magyar zeneszerzés „tábornokai” felkaptak a privatizáció veszélyeinek kitérdés érdekében, az akkori kormány azt ígerte, hogy az EMB-ért kapott vételár egy részéből alapítványt hoz létre a kortárs magyar zene kiadásának finanszírozására. Mindig mire egy kormánytisztviselő, vagyongigynökségi főnök közel került volna a cselekvéshez, (nem emiatt) leváhtották, kezdődött minden elölel. Közél egy évtized telt el, amíg a kormányzat végül adott egy összeget, amelynek kamataiból egy szakmai kuratórium évente támogatást nyújthat kortárs zeneművek megjelenéséhez. A 2000-es évek közepén szerettünk volna emellé egy promóciós szervezetet is létrehozni, ami a ma már több kis kiadónál napvilágot látó termés közös propagálására segíthette volna, de választ nélkül maradtunk.

– *Hogyan látod az elmúlt negyed századot, ami igen tetemes idő egy formagép korszakából világban? Mennyire sikerült egyéni arculatot adni az Akkordnak?*

– Az Akkord Zenei Kiadó a második legnagyobb társaság Magyarországon az EMB után. Éves korszakzenei kiadása pedig az újdonságok számában közel egy szinten van a nagy kiadóval, sőt, az elmúlt években nemegyszer felülmúlta azt. Így arculata elismerésben a korábbi magyar zene körül kristályosodott ki, de jelentős a korábbi évszázadok fuvolaműveiből illetve a hangszerre készült átiratokból kialakult katalógusa is.

– *Hogyan lehet alkalmazható az ismeretes világban? Lehet majd látni az Akkord korszakát is?*

– Már ma is forgalmazunk a honlapunkon pdf-ben letölthető műveket, s az ilyen repertoár bizonyára tágulni fog. De egyelőre nagyon ambicionáljuk az igényes külső papír-kiadványokat.

– *Kidolgoztál-e már úgy látom, hogy végül megkíséreljen kiadni könyveket az Akkordnál, főleg újabbak. Túl macerás, utána drága az előállítás?*

– A 90-es évek elején a zenei szakleányok kiadása két-három forrásból volt finanszírozható. Ma már csak egyből, de onnan is csak kis részben. Márpedig nem lehet annyit adni a kiadványt, amennyiből a várható eladással behozható lenne a költség.

– *Nem szeretik a szerzők látni a költségvetést? Elrúgnak a nyomtatott könyve az Akkord repertoárjából?*

– Nem, amit még korábban adunk ki, forgalmazunk a készlet erejéig. Hogy később kevéssé lesznek-e, a szerzőkön, jogutódokon is múlik, hiszen az csak az ő engedélyük nyomán válhat jogszertűvé.

– *Most pedig a zene-szerzőknek fordulok. Nem gondolod, hogy sokrétű közéleti tevékenység – a kiadástól a zenei egyesületek élén vagy vezető testületekben beszállásig – időtlen igénybe véve hátráltatná alkotótevékenységüket? Vagy épp segítenék ezzel, hogy reflektoriójukba behajszolják?*

– Nem tudok olyan megrendelésről, felkérésről, zeneszerzői munkámért kapott díjról, amely társadalmi vagy kiadói tisztaságimmal függött volna össze. Díjak tekintetében még a saját utamban is állok, hiszen a jelölés a zenei élet szervezeteinek feladata, s nyilván egy olyan grémium, amelynek tagja vagyok, s különösen olyan, amelynek nevében én írom alá a felterjesztést, engem nem javasolhat. De nem panaszkodhatom: az Oxford Orchestra da Camera az ENSZ fennállása 50. évfordulójára zongoraversenyt rendelt, a Szent István Király Szimfonikus Zenekar eddigi legnagyobb terjedelmű zenekari kompozíciómát rendelte meg, amelynek „utóéletéhez” tartozik, hogy Váraty Tamás, akivel Hungaroton-években működtünk együtt egy napon egy dalomat hallottam valahol, majd egy koncerten mellettem ülvé, részvétét nyilvánítva megkérdezte, nincs-e valamim zenekarra, mert a dal hallatán zörcsösen vészt volna. Nem akarok burkolt öndicsőrebe tővedni, mindent csak arra válaszul említem, hogy pozíciók kihasználása nélkül is érkezhetsz felkérés. Ami pedig a kérdésben foglalt ellenkező tartalmat illeti: biztosan többet irhatam volna, ha nem jirok be

naponta a Hungarotonba, nem ülök óraszám tesztülnek ülésén. Abban a 22 esztendőben, amelyben a hévvegekre szorult érdemi kompozíciós tevékenységem, eredményesebb lehettem volna a kottapapíron. De van bennem egy zenei költői küldetésstudat is, amely értelmet talál a szakmai közösség szellemi és anyagi érdekei kópviselésében, a hazai értékek nemaratókai megismertetésében, s az e téren elérhető sikerekben hasonló ösztönrel, mint a saját hangok lejegyzésében – működésben nem tagadom, ez utóbbi a legfontosabb a számomra valóban többszörös tevékenységemben.

– *S akkor még nem beszélünk írásaidról, amelyeknek reprezentatív válogatása a könyv tárgyává tartalná. Milyen szempontok szerint válogattál?*

– Már tíz esztendeje, amikor a jóvoltából napvilágot látott *Szolid dalok* kötet melléklet CD-je – önállóan *Tüsdérszlov* címen is – tartalmazta mintegy 400 addig megjelent írásomat egy ROM tracken, meglepődtem ez lednyű „termékenységgem”. De az magában foglalta az általam másokkal készített interjúkat is. Most ezeket eleve kihagytam a számításhól: a Muzsikában bő húsz éven át futott *Művek beszéltetésében* beszélgetéseket kortárs magyar szerzőkkel készült kompozíciókról, a Magyar Nemzet hévvegi mellékletében 1992 és 2000 között csaknem hetente kösült *Művésztársak* rovatot, a Muzsika, a Parlando, a Zene Zene Tánc, a ZeneSzó, a Mai Magyar Kultúra és más folyóiratok számára készített portrébeszélgetéseimet. Ugyanígy félretettem a Frankfurti Zenei Vásárról, a MIDEM-től és a zsolnai Közép-Európai Zenei Fesztiválról itt-ott publikált beszámolóimat, a pályakezdő zeneszerzők arcképt rajzoló *Isztván* sorozatomat a Kritika hasábjairól, s zenekritikai tartalmú írásaimat és tanulmányaimat. Természetesen szóba sem jöhetnek a rádióban sugározott beszélgetéseim és zenével illusztrált előadásaim lejegyzései, a Népszenei Napló, a Hagyományra hangolva, valamint a Fonográf és partitúra című műsorokhoz készített ismertetőim, az Új magyar zene a rádióban címmel másfél évtizeden át januáronta az előző év új kortárs magyar rádiófelvételeit sorjázó műsorfolyamhoz írt kommentárjaim, de ugyanúgy a kottamellékletet igénylő *Éremművészet a zenében* műelemző rovatom, amely több mint másfél évtizedet ül el a Parlando hasábjain. Nem közlünk a Szolid dalok kötetbe emelt írásaimból sem. Még ami mindezek után maradt, az is számottevően meghaladja a kiadó által cseppet sem szűkmarkúan felkínált terjedelmet. Mindezt azért említem, mert magam is döbbsenten állapítom meg: ha mást sem végeztem volna az elmúlt évtizedekben, ez a mennyiségű publikáció szinte életműnek felelhetne meg.

– *Juhász Frigyes díjat kapszál a tevékenységérted, amit a zenei újságírók ismeri el. Mi ez a sokféle töred származó írói műfajilag?*

– Az én célközönségem – az Éremművészet sorozatot leszámítva, amely a szakkifejezéseket érő zeneészeknek, zenepedagógusoknak szól – a zene iránt érdeklődő, a művészi zenét kedvelő nem féhértlenül muzsikus ember. Az írásaim leginkább ismeretet terjesztőnek, de – ha törekvésem megvalósul – nem didaktikusnak. Azokat akarják segíteni, akik a zenei élmény tudatosított élményítésére vállalkoznak, akik elfogadnak néhány magyaruló mondatot, amely nyomán az a művet és általában a zenét is nagyobb figyelemmel fogják tudni követni, s ettől megsokszorozódhat az él-

ményük. Erről itt most azért nem mondok többet, mert nem egy írásomban érintem e számomra vesszőparipa-témát.

– *Már egy ideje beszélgetek a zeneiábrával és a zenéről íróval – ahogyan nevezni szokták a zeneírót –, de még nem szólalt meg a zeneíró. Vagy zeneszerző? Hogyan szeretel jobban a megnevezést?*

– A mai „hivatalos” megnevezés: zeneszerző. Hagyjuk most a bánygó tréfát: honnan szerzi a zenét, s ne hivatkozzunk a latinból jött és bizonyos szláv nyelvekre lefordított „összerakó” szóra se. Nem azért, mert időnként hangzara magyarul, hanem mert ez csak a hangokkal való szakosított bánásmódra vonatkozhatnék. A szerkesztésre, a felépítésre, ami nélkül ugyan hiába a lélek szárnyalása, ám lélek nélkül hiábavaló a fügyos konstrukció. Az legfőkébb a mesterség birtoklásáról árulkodik. Csakhogy számomra a *lévadás* a zenében megénekel költészet. Azon, hogy legyem, sohasem kell gondolkoznom, legföljebb a mesterség „hogyan legyen”-jén, ami azonban a költészet szolgálatára. Gyermekkorom óta, s a zene tanulása, az építkezés szellemi feladata sem ülte ezt ki belőlem, kezdől hozzám a zene. A retorikát kulcsfontosságúnak tartom a régebbi korok zenéjében is. Ami pedig a magamét illeti, ez természetesen fakad belőlem. A két legnagyobb dicsőet, amelyet idősebb mesterektől kaptam, arra vonatkozott, hogy, mint az egyikük fogalmazta: „Felismerhető vagy.” Ez a felismerhetőség pedig nyilvánvalóan a zeném „beszédéből”, deklamációjából fakad.

– *Nem lehet korzszakalut imádná báron és fél évtizedes nevelésanyagodat. Nem fejlődöl?*

– Azt remélem, vissza nem fejlődök... Mielőtt bárki önméne érekelné e mondatot, inkább komolyra fordítom a szót. Gondolom, tapasztaltam, tanultam ezt-azt az évtizedek során. De csakugyan, nem eszmörölötem meg „stílusorszakoktól”, nem érekeltem újra zenei ideáljaimat. Amikor a pályára léptem, még nem „dallamos” és régebbi korok írásával is harmonikusnak nevezhető zenék vetek körül. Lassanként kezdett olvadni a 20. század közepének avantgarde-ja, s kezdett az én zeném „beolvadni” az ismét tonális alapokon járó irányzatokba. Rézse lettem a posztmodernnek, de sohasem foglalkoztatnak esztétikai kategóriák. Az utóbbi időben kissé erősödöt lírai zenémben a drámai stílet, de az is a líra kidomborítását szolgálja. Elismerem: sok szilárdabb, elmezehetőbb konstrukciójú zene van az enyémmél, de azt szeretném, ha darabjaim hallgatói kedvet éreznének azok újrhallgatására, amít sajnos az elműk hét évtized és sok kortárs alkotó kompozíciói hallatán én nem elég gyakran éreke. Nem mellbe vágni szeretném a hallgatóságot, hanem szíven ütni.

Szobrász dédapa, költő nagyapa, költő-író szülők sarja a zeneszerző Hollós Máté. De rajta is átütött a szó: komponista pályájával párhuzamosan mindvégig, három és fél évtizede ír a zenéről. S nemcsak a szakmának, hanem hangstúlyosan a művészi zene kedvelőinek, akik „felületi” akusztikus élvezetüket elmélyült szellemi élvezetté is akarják nemesíteni. Emellett muzsikus portrékat rajzol, kollégái műveit recenzálja és láttelepet készít zeneéletünkről.

Az írásaiból válogató kötetben Simon Géza Gábor beszélget vele, akinek a tíz évvel korábbi *Szelíd dalok* bio-dizskográfia köszönhető, miként e könyvben is a zeneszerző Hollós Máté naprakész műjegyzéke, dizskográfiája.

A Gramofon Könyvek sorozatban eddig megjelent:

Szöke Cecília: Philharmonia Hungarica (CD melléklettel)

Albert Mária: Bartók Vonósnégyes

Retkes Attila: Liszt Ferenc Kamarazenekar

Göncz Zoltán: Bach testamentuma (CD melléklettel)

Gerő Katalin – Várkonyi Tamás (szerk.): Strém Kálmán,
a hangversenyrendezés művésze

Retkes Attila: Génuszok és mesteremberek

Várkonyi Tamás (szerk.): Zenei panoráma – Kroó György írásai
az Élet és Irodalomban

Szirányi Gábor: Zongorabillentyűk

Ujházy László: A hangfelvétel dicsérete

Fittler Katalin – Dr. Székely György (szerk.): Fischer Annie

2400 Ft

